Kopra Kaisa 17.10.2023

Viite

EU; Epävirallinen televiestintäministerien kokous 23.-24.10.2023

EU:n televiestintäministerit kokoontuvat epävirallliseen kokoukseen Leónissa 23.-24.10.2023 puheenjohtajamaa Espanjan kutsusta. Suomea kokouksessa edustaa liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne.

Epävirallisen ministerikokouksen aiheena ovat EU:n digitaalisen vuosikymmenen tavoitteet, digitaalisten oikeuksien toimeenpano ja tulevaisuuden televiestinnän politiikkatoimet. Televiestintäministerit käyvät kokouksessa kolme politiikkakeskustelua: 1) digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden saavuttamisesta kansallisten etenemissuunnitelmien esimerkkien kautta, 2) digitaalisten oikeuksien toimeenpanosta erityisesti huomioiden immersiiviset ekosysteemit ja murrosteknologiat, 3) tulevan sukupolven televiestintäsääntelystä tavoitteena edistää kestävää ja turvallista digitaalista ympäristöä sekä vahvistaa EU:n digitaalista suvereniteettia.

Kyseessä on epävirallinen ministerikokous, jossa ei tehdä päätöksiä.

Asialista:

EU:n digitaalinen vuosikymmen, digitaaliset oikeudet ja tulevaisuuden televiestintä; politiikkakeskustelut, s.3

Liikenne- ja viestintäministeriö Perusmuistio EU/1023/2023-LVM-7

Kopra Kaisa 17.10.2023

EU:n digitaalinen vuosikymmen, digitaaliset oikeudet ja tulevaisuuden televiestintä; politiikkakeskustelut

Kokous
Epävirallinen televiestintäministerien kokous 23.-24.10.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n televiestintäministerit kokoontuvat epävirallliseen kokoukseen Leónissa 23.-24.10.2023 puheenjohtajamaa Espanjan kutsusta. Suomea kokouksessa edustaa liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne.

Kokouksen aiheena ovat EU:n digitaalisen vuosikymmenen tavoitteet, digitaalisten oikeuksien toimeenpano ja tulevaisuuden televiestinnän politiikkatoimet.

Kyseessä on epävirallinen ministerikokous, jossa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Digitaalisen vuosikymmenen tavoitteet
Suomi on pitänyt hyvänä, että komissio tarkastelee digitalisaatiota horisontaalisti ja että digitaaliselle kehitykselle asetetaan kunnianhimoisia tavoitteita, jotka kuitenkin joustavat huomioiden kulloisenkin jäsenvaltion lähtötilanteen. Suomi on pitänyt kansallisia etenemissuunnitelmia hyvänä työkaluna EU-maiden kehityksen seurannassa ja läpinäkyvyyden lisäämisessä. Kaikessa digitaalisessa kehityksessä pitää huolehtia eurooppalaisten arvojen, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien toteutumisesta, kiinnittää huomiota

tietoturvaan ja kunnioittaa kuluttajan- ja tietosuojaa. Tavoitteena tulee olla kaikkien yhdenvertaisuus ja yhdenvertainen osallistuminen digitaaliseen muutokseen. (E 115/2021 vp)

Digitaalisten oikeuksien toimeenpano ml. immersiiviset ekosysteemit ja murrosteknologiat
Suomi korostaa, että digitaalisessa kehityksessä pitää huolehtia eurooppalaisten arvojen, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien toteutumisesta, sekä kiinnittää huomiota tietoturvaan ja kunnioittaa kuluttajan- ja tietosuojaa. Tavoitteena tulee olla kaikkien yhdenvertaisuus ja yhdenvertainen osallistuminen digitaaliseen muutokseen. Suomi on pitänyt tärkeänä edistää digitaalisia perustaitoja ja digitaalista osaamista läpi koko yhteiskunnan ja ihmisen elinkaaren. Erityistä huomioita tulee kiinnittää kansalaisiin, joiden digitaaliset valmiudet ovat muita heikommat. Suomi pitää myös tärkeänä, että digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevan julistuksen keskeiset teemat otetaan mukaan läpileikkaavasti EU:n ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle” -ohjelman toteutusta. (E 23/2022 vp)

Suomi pitää hyvänä, että komissio nostaa esille Web 4.0:aan ja virtuaalimaailmoihin liittyvät tulevaisuuden mahdollisuudet ja haasteet. Suomi katsoo, että digitalisaatio, nopeat datayhteydet ja teknologian kehittyminen voivat oikein hyödynnettyinä merkittävästi parantaa ihmisten elämänlaatua, yritysten kilpailukykyä ja työvoiman saatavuutta sekä tehostaa julkista hallintoa. Suomen tavoitteena on tarttua täysimääräisesti uusien teknologioiden ja digitalisaation tarjoamaan potentiaaliin. (E 28/2023 vp). Suomi on teknologinen edelläkävijä, joka hyödyntää digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet täysimääräisesti, ihmiset mukana pitäen. (HO 2023). Oikein käytettynä tekoälyratkaisut voivat edistää perusoikeuksien toteutumista. Suomi tukee sääntelyä, jolla varmistetaan, että tekoälyjärjestelmät ovat turvallisia ja kunnioittavat perusoikeuksia. (U 28/2021 vp).

Tulevaisuuden televiestinnän politiikkatoimet
Suomi pitää tärkeänä, että sähköisen viestinnän sääntely-ympäristö mahdollistaa kehittyneiden, luotettavien ja kilpailtujen viestintäverkkojen ja -palvelujen tarjoamisen sen sijaan, että sillä ohjattaisiin yksityiskohtaisesti verkkojen ja palvelujen tarjontaa tai niiden ominaisuuksia. Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että unionissa pyritään harjoittamaan yhdenmukaisempaa taajuuspolitiikkaa. Radiotaajuudet ovat rajallinen luonnonvara, jolla on huomattavan suuri yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys. On tärkeää, että taajuuksien käyttö EU:ssa on mahdollisimman tehokasta. Koska jäsenvaltioiden markkinatilanne, maantieteellinen sijainti ja yhdyskuntarakenne ovat erilaisia, on selvää, että kansallisilla viranomaisilla on paras osaaminen ja asiantuntemus kansallisen markkinan tarpeista, mahdollisista ongelmista ja niiden ratkaisuista. Näin ollen EU:n sääntelyn tulisi jatkossakin mahdollistaa kansallinen päätäntävalta esimerkiksi toimilupaprosesseihin ja verkkotoimilupien ehtoihin liittyen. (U 68/2016 vp)

Pääasiallinen sisältö

Televiestintäministerien epävirallisessa kokouksessa keskustellaan: 1) digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden toimeenpanosta mukaan lukien kansallisten etenemissuunnitelmien esimerkkien kautta, 2) digitaalisten oikeuksien toimeenpanosta erityisesti huomioiden immersiiviset ekosysteemit ja murrosteknologiat, 3) tulevan sukupolven televiestintäsääntelystä tavoitteena edistää kestävää ja turvallista digitaalista ympäristöä sekä vahvistaa EU:n digitaalista suvereniteettia.

1) Digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden toimeenpanosta käytävä politiikkakeskustelu on ajankohtainen komission annettua ensimmäisen unionin digitaalikehityksen tilaa koskevan raportin ja maaraportit syyskuussa 2023.

Digitaalinen vuosikymmenen 2030 -ohjelman mukaisesti Suomi on toimittanut komissiolle etenemissuunnitelman, pohjautuen valtioneuvoston selontekoon Suomen digitaalisesta kompassista (VNS 10/2022 vp), hallitusohjelman ja budjettipäätösten kirjauksiin sekä digitaalisen kompassin toimeenpanosuunnitelman valmisteluun. Etenemissuunnitelmassa kuvatut tavoitteet ja toimenpiteet koskevat osaamisen, digitaalisen infrastruktuurin, yritysten ja julkisten palveluiden digitalisaatiota. Suomen osalta digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelmassa asetetut yhteiset EU-tason tavoitteet on osin jo saavutettu tai lähes saavutettu.

Etenemissuunnitelmia on tarkoitus päivittää vuonna 2024 ja jatkossa joka toinen vuosi. Vuotuisessa EU:n digitaalisen vuosikymmenen tilaa käsittelevässä raportissa komissio arvioi edistymistä ja antaa toimintasuosituksia. Nämä yleiset ja maakohtaiset suositukset muodostavat perustan komission ja jäsenvaltioiden väliselle keskustelulle ja yhteistyölle. Tätä työtä tuetaan toteuttamalla laajamittaisia usean maan yhteishankkeita, kuten äskettäin perustetut eurooppalaiset digitaali-infrastruktuurikonsortiot (EDIC).

Ensimmäinen Unionin tilaa koskeva raportti ja sitä täydentävät maaraportit julkaistiin 27.9.2023. Raportissa annetaan kattava kuva EU:n digitalisaatiokehityksestä, jonka avulla unionista tehdään digitaalisesti riippumattomampi, selviytymiskykyisempi ja kilpailukykyisempi. Raportissa arvioidaan EU:n suoriutumista EU:n vuoden 2030 tavoitteiden saavuttamisessa neljällä alueella: digitaaliset taidot, digitaalinen infrastruktuuri, yritysten digitalisointi, mukaan lukien tekoälyn käyttö, ja julkisten palvelujen digitalisointi. Raportissa seurataan myös digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevan eurooppalaisen julistuksen toteutumista. Julistus kuvastaa EU:n sitoutumista turvalliseen ja kestävään digitaaliseen siirtymään, jonka keskiössä ovat ihmiset.

Digitalisaatiotavoitteissa saavutetun edistymisen seuraamiseksi komissio on sisällyttänyt raporttiin Euroopan digitaalitalouden ja -yhteiskunnan indeksin (DESI), jonka avulla seurataan vuosittain Euroopan suoriutumista digitalisaatiossa. Nykyiset tavoitteet on rakennettu niin, että maat eivät enää kisaa toisiaan vastaan, vaan työtä tehdään yhdessä koko Euroopan kehittämiseksi.

Suomen maaraportissa komissio toteaa, että Suomi on ollut digitaalisen muutoksen eturintamassa jo vuosia, ja Suomelta odotetaan vahvaa panosta yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomi saa kiitosta 5G:n varhaisesta käyttöönotosta, kehittyneistä digitaalisista julkisista palveluista sekä ammattitaitoisesta työvoimasta. Lisätoimenpiteitä komissio peräänkuuluttaa erittäin suuren kapasiteetin verkkojen kattavuuteen. Lisäksi Suomen tulisi jatkaa toimiaan puolijohteiden ja kvanttilaskennan osalta. Osaamisen alalla komissio kehottaa Suomea toteuttamaan aiemmin ilmoitetut suunnitelmat ICT-alan asiantuntijoiden määrän lisäämiseksi. Yritysten digitalisaatiossa Suomen olisi jatkettava edistyneen digiteknologian käyttöönottoa, erityisesti tekoälyn ja big datan alalla, tarjoamalla kannustimia investointeihin. Julkisten palvelujen osalta komissio korostaa kyberturvallisuuden tärkeyttä. Suomen vuonna 2022 julkaistun kansallisen digitaalisen kompassin (VNS 10/2022 vp) todetaan olevan hyvin linjassa ohjelman ja sen tavoitteiden kanssa.

2) Digitaalisten oikeuksien toimeenpanosta keskustellaan erityisesti huomioiden immersiiviset ekosysteemit ja murrosteknologiat. Keskustelun taustalla on joulukuussa 2022 allekirjoitettu toimielinten välinen Euroopan julistus digitaalisen vuosikymmenen digitaalisista oikeuksista ja periaatteista. Lisäksi keskustelua raamittaa mm. komission tiedonanto virtuaalimaailmoista ja kolmikantaneuvottelut tekoälyasetuksesta. Puheenjohtajamaa Espanja on tematiikkaan liittyen myös esittänyt jäsenmaiden yhteisdeklaraation antamista epävirallisen ministerikokouksen yhteydessä Euroopan ihmisoikeuspohjaisesta lähestymistavasta neuroteknologioihin.

Komissio julkaisi 11.7.2023 tiedonannon Web 4.0:aa ja virtuaalimaailmoja koskevasta EU:n aloitteesta, jonka tavoitteena on kulkea kärjessä kohti seuraavaa teknologista siirtymää. Tiedonannon sisältämässä strategiassa esitetään toimet pitkän aika välin siirtymälle kohti Web 4.0:aa ja virtuaalimaailmoja sekä toimet, joilla varmistetaan avoin, tietoturvallinen, luotettava, oikeudenmukainen ja osallistava digitaalinen ympäristö EU:n kansalaisille, yrityksille ja julkishallinnoille. Strategia on linjassa digitaalisen vuosikymmenen politiikkaohjelman kanssa. Strategian toimenpiteet rakentuvat ohjelman tavoitteiden ja sen kolmen pääkohdan alle: taidot, yritysten digitalisaatio ja julkishallinto. Strategian ensimmäiset toimenpiteet aloitetaan vuoden 2023 lopussa, eikä siinä esitetä lainsäädäntöhankkeita aloitettavaksi.

Komissio antoi 21.4.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn eurooppalaisesta lähestymistavasta. Asetusehdotus pohjautuu komission 19.2.2020 antamaan tiedonantoon Euroopan digitaalisesta tulevaisuudesta sekä tekoälyä koskevaan valkoiseen kirjaan. Asetuksessa olisi kyse oikeudellisesta kehyksestä eurooppalaisen lähestymistavan luomiseksi sekä yleisten etujen, erityisesti terveyden, turvallisuuden, perusoikeuksien ja -vapauksien korkean tason suojelun toteuttavan tekoälyn kehittämisen ja käyttöönoton edistämiseksi. Komission sääntelyehdotus on ensimmäinen laatuaan maailmassa ja se pyrkii edelläkävijänä viitoittamaan suuntaa globaalisti. Asetusehdotuksesta käydään parhaillaan kolmikantaneuvotteluja ja puheenjohtajamaa Espanja on tehnyt neuvottelujen valmistumisesta puheenjohtajuutensa aikana ykkösprioriteetin.

3) Televiestintäministerit keskustelevat myös tulevan sukupolven televiestintäsääntelystä, minkä taustalla on komission esittämät havainnot siitä, että televiestintäsektori käy parhaillaan läpi suuria muutoksia, jotka vaativat isoja investointeja teleinfrastruktuuriin tulevina vuosina. Telesektorin tulee sopeutua globalisaatioon, uusien toimijoiden markkinoille tuloon, uusiin liiketoimintarakenteisiin sekä uusiin murrosteknologioihin. Komission arvion mukaan EU:n televiestinnän sääntelykehystä tulisi nyt mukauttaa vastaamaan paremmin näihin tulevaisuuden haasteisiin.

Komissio järjesti keväällä 2023 laajan julkisen kuulemisen toimista eurooppalaisen televiestintäsektorin kilpailukyvyn parantamiseksi. Kuulemisessa kerättiin näkemyksiä keinoista, joilla sektori voisi vastata tulevaisuuden teknologisiin haasteisiin kuten murrosteknologioiden vaikutuksiin ja kykyyn investoida tulevaisuuden verkkoinfrastruktuuriin. Komission kuulemiseen saatiin yli 400 vastausta, joiden lisäksi monet tahot – ml. Suomi – toimitti kuulemiseen oman kirjallisen näkemyksensä.

Julkisen kuulemisen tulokset julkaistiin 10.10.2023. Yleisesti nähtiin, että verkkoinfrastruktuuriin vaikuttavat tulevaisuudessa etenkin verkkojen virtualisointi, tekoälyn kehittyminen, avoimet verkot ja reunalaskenta. Uudet teknologiat vaativat uudenlaista infrastruktuuria, joka mahdollistaa ohjelmistopohjaisuuden, pilvipalvelut ja hajautetun verkkoarkkitehtuurin. Etenkin verkko-operaattorit näkevät datan määrän ja verkkojen liikenteen lisääntyvän merkittävästi tämän vuosikymmenen aikana, mikä vaatii merkittäviä uusia investointeja verkkoihin. Yleisesti ottaen vastauksissa korostettiin tarvetta vahvistaa televiestinnän sisämarkkinoita mm. harmonisoimalla ja yksinkertaistamalla lainsäädäntöä. Vastauksissa harmonisointia korostettiin etenkin radiotaajuuspolitiikan osalta. Kuulemisessa kartoitettiin myös alan näkemyksiä siitä, miten investoinnit rahoitettaisiin. Eräs esillä ollut malli on ollut liikenteen aiheuttajien (sisällöntuottajat, palveluntarjoajat) velvoittaminen osallistumaan infrastruktuurin rakentamiskustannuksiin. Kannat tähän malliin vaihtelivat vastauksissa suuresti.

On mahdollista, että komissio antaa uusia esityksiä televiestintälainsäädännön uudistamiseksi keväällä 2024 ensin valkoisen kirjan muodossa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

MINVA-paketti:
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 18.-19.10.2023

Tiedoksi EU19-viestintäjaostolle 13.10.2023

Eduskuntakäsittely

MINVA-paketti:
Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 20.10.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Puheenjohtajan tausta-asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Merita Erkkilä, erityisasiantuntija, LVM, puh. 0295 342 136
Kaisa Kopra, erityisasiantuntija, LVM, puh. 029 534 2066
Maaria Mäntyniemi, neuvotteleva virkamies, LVM, puh. 0295 342 150
Kristiina Pietikäinen, viestintäneuvos, LVM, puh. 0295 342 202
Tomi Paavola, ylitarkastaja, LVM, puh. 0295 342 089

VAHVA-tunnus

EU/1023/2023

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet